прѣдъ стѣнитѣ на Троя, нѣкой мѫжественъ зеть, или тесть, които слѣдъ кръвьта ни и рода ни сѫ най-драгоцѣннитѣ ни вече роднини? Или пъкъ оплаквашъ изгубваньето на нѣкой мѫжественъ другарь, защото навѣрно не е по-долу отъ братъ оня, който ни е бивалъ единъ разбранъ и разуменъ другарь.

Прѣв. Д. Т. Душановъ.

Хорография.

Писма изъ Ахъ-Челебийско.

Отъ Ш.

IX.*)

Като си припомнимъ споменѫтия въ минѫлитѣ ни писма клонъ, който излазяше отъ вододѣлното било Роженъ, Студенецъ и Караманджа—турско-българската граница, която пада въ Чепеларското землище — и който клонъ въ видъ на продълговатъ трижгленникъ се свършва въ источно направление при селото Устово, то въ самитѣ негови рѫтлини между ущелията на рѣкитѣ Черна и Бѣла се намиратъ расположени йоще слѣднитѣ български селца: Хасовица, Писаница, Дунево и Левечево. Тукъ ний ще се спрѣмъ само на първитѣ три, а за четвъртото ще укажемъ въ послѣдующето си писмо, защото то въ послѣднитѣ петь-шесть години е заело по-високо обществено положение, поради условията на границата отъ съединението насамъ.

Къмъ жгълътъ кѫдѣ Устово, единъ часъ растояние на западъ отъ това село и толкова на сѣверъ отъ с. Долно-Райково, е селцето Хасовица, което състои отъ 48 чисто български кѫщи. Расположено е на самото било на една малка полянка тъкмо тамъ, отъ гдѣто клоньтъ захваща да се снишава за Устово. Изгледътъ му е повече къмъ коритото на Черна рѣка, ала отъ долинитѣ ниско не се види, а само отъ бърдата на югъ отъ Долно-Райково и на сѣверъ отъ Горно-Дерекюю и Левочево. Кой знае какъ на околовръстъ на това селце е запазена не голѣма гора само отъ борови дървета и малко отъ букъ, та има прѣкрасно мѣстоположение и изгледъ,

*) Първитѣ I, II, III, IV, V, VI, VII и VIII писма сѫ обнародвани въ в. „Новини,“ броеве 54, 74, 84, 6, 8 и 9 год. 1893 г. и въ сп. „Славиеви гори (Родопи),“ кн. IV, V, VI и VII, 1894 год.

когато пъкъ цѣлото бърдо къмъ Райково и Устово е голо отъ варовикъ и намѣста много стрьмно, главно къмъ Райково.

Половина часъ по-нагорѣ къмъ сѣверо-западъ отъ Хасовица е селцето Писаница, което състои отъ 38 кѫщи, тоже български. Писаница е разположено отъ сѣверната страна на склонътъ, на една малко наведена площь тъкмо надъ срѣднето течение на Бѣла рѣка, слѣдователно, изгледътъ му е къмъ сѣверъ. Понеже сѣверната часть на тоя клонъ, както сѫ въобщѐ и всички други клонове тукъ, е гориста, т. е. само отъ тая страна сѫ запазени повече горитѣ, то и Писаница лежи всрѣдъ малки горички, прошарени съ празднинки. Послѣднитѣ пъкъ сѫ обработени на ниви и ливади. Поставено така, тó има чудесно красивъ изгледъ отъ вънъ, па и извѫтрѣ е чистичко и красиво селце. Стройнитѣ му и варосани кѫщи, всички двоетажни, показватъ, че поминъчно Писаница е по-добрѣ, отъ колкото, напр , близнитѣ му като него малки селца Бостина и Хасовица, ако не сега, то и не въ далечно минѫло. Има по-широко землище и по-плодовито, отъ колкото Хасовица и Бостина и отхранва доста едъръ добитъкъ.

Жителитѣ и на двѣтѣ селца се занимаватъ съ земледѣлие, дребно скотовъдство и главно съ дюлгерликъ въ Пловдивско. Въ черковно-училищно отношение и въобще въ културно-обществено и двѣтѣ сѫ най-слаби селца. Училища нѣма ни въ едното, ни въ другото въ сегашно врѣме, по нѣманье не толкова на срѣдства, отъ колкото развито съзнание и инициятива. А една отъ главнитѣ причини е и липсваньето на учители. Нáдали ще се намѣрѭтъ двама души грамотни случайно и въ двѣтѣ селца. Наистина, въ близнитѣ голѣми села има основни училища, ала далечностьта и несгодностьта зимно врѣме не позволяватъ на маловръстни дѣца да ги посѣщаватъ и отъ Хасовица и Писаница, а классни училища въ тоя край нѣма и нáдали и за близско бѫдѫще ще бѫде щастливъ да има. Но въ това отношение ний ще говоримъ другадѣ.

Въ Хасовица черква нѣма. За такъва имъ служи едно параклисче малко, въ което само на задушница отиватъ Долно-Райковскитѣ священници да извършватъ нѣкои и други трѣбп. Въ Писаница нѣщо прѣди десеть години е съградена доста гиздава черквица, ала тя стои не довършена отвѫтрѣ и не освятена по гъркомански интриги. И въ това село дохожда по-нѣкой пѫть гъркомански священникъ отъ Долно-Райково.

На голѣми праздници и Хасовци, и Писанци се черкуватъ въ Райково, Устово и Левочево.

Административно и двѣтѣ селца влазятъ въ състава на Долно-Райковската община, както що бѣше Бостина въ Устовската. И главно поради тия причини тѣзи сиромашки селца сѫ останѫли толкова назадъ въ тая околность, защото и двѣтѣ се намиратъ подъ влиянието и раздоритѣ на Долно-Райковци кой да ги има на своя страна, да ли българитѣ екзархисти, или българитѣ патриархисти. Писаница е родното мѣсто на нѣколко знатни фамилии, прѣселени въ двѣтѣ Райково, между които попада и извѣстния едно врѣме Радю чорбаджи, виновникътъ да се образува патриаршеска партия и се появѭтъ раздори и гонения въ Долно-Райково, които сега 30 години немогѫтъ да се прѣкратѭтъ.

Три четвърти отъ часъ въ югозападна посока отъ Писаница и половина часъ въ сѣвероисточна отъ селото Горне-Райково е селцето Дунево, състояще отъ 70 кѫщи български. Неговото мѣсторасположение е една малка долинка-котловинка, чиито води се изливатъ въ Черна рѣка между селата Горно и Долно Райково, и която котловинка лежи въ самитѣ горни и южни ребра на споменѫтия клонъ. Изгледьтъ му е къмъ югъ и привлѣкателностьта му не пада по-долѣ отъ другитѣ. Дунево има малко по събуденко население, ала при все това пакъ се влияе отъ Горно-Райково. Въ черковно-училищно отношение стои по-добрѣ отъ първитѣ двѣ. Има си добра и сгодна черквица, достатъчна за селцето. Съставлява си отдѣлна енория отъ нѣколко години насамъ и се мѫчи да си издържа священникъ, какъвто по-напрѣдъ е отивалъ отъ Горно-Райково. Така сѫщо си има и училище, издържа си единъ учитель съ 30—40 ученика, ала състоянието, малочисленностьта на жителитѣ му и други причини и нему прѣчѫтъ да си уредѭтъ по-добрѣ училището и иматъ по-добъръ учитель. Учительтъ получва петь-шесть лири и за да навакса скуднитѣ си потрѣби занимава се и съ шиенье, подобно на много села въ тая кааза и то на голѣмина отъ 100 и 200 кѫщи. Ученицитѣ се дѣлѭтъ само на двѣ отдѣления и всичката обстановка на училището е такава, каквато у насъ прѣди 30 години по селата и паланкитѣ.

Поминъчно Дунево е въ сѫщето положение, както и всички тукъ села. Жителитѣ му се занимаватъ съ разни заная-

ти въ Пловдивско и Ксантийско и абаджилъкъ. Въ обществено отношение и Дунево е изложено на влиянието на по-голѣмитѣ села, ала се съзира една енергия у него да се отърси и постави на самостоятелна почва. Нѣколко семейства, водени отъ единъ свѣщеникъ, ржкоположенъ въ Скеча, се мжчихж да отцѣпжтъ Дунево и го направжтъ гръкоманска община, та десетина години до лани тукъ имаше доста жива борба, ала българитѣ надвихж, като дадохж и петь шесть души жъртва въ затвора по гръцки интриги. Сега всичко е тихо, и свѣщенникътъ се установи въ Скеча.

Швейцарски писма.

I.

Избори въ Швейцария.

Въ една конституционна държава изборитѣ на народното прѣдставителство, което *трѣбва* поне приблизително да изражава истинската воля на народа, игражтъ несъмнѣнно рѣшающа роль. Конституция сама по себе си е идея — народното прѣдставителство е осжществлението на тъзи идея; конституция е нищо — народното прѣдставителство е всичко. Но това е вѣрно само тогава, когато то е дѣйствително огледало на народътъ, когато то концентрира въ себе си всичкитѣ идеали и желания, надѣжди и стрѣмления на народната масса, на всичкитѣ обществении классове.

Това е възможно само тогава, *когато формата на избори гарантиратъ напълно независимостьта и съзнателностьта при самия изборъ.*

Тѣзи двѣ малки нѣща: независимостьта и съзнателностьта сж основнитѣ камъни на едно истинско народно прѣдставителство.

Тѣ най-добрѣ се проявяватъ при изборитѣ въ Швейцария. Тъй като и у нази за сега е подигнжтъ въпросъ за новия изборенъ законъ, то азъ смѣтамъ за неизлишно да съобщж на моитѣ любезни читатели, които не сж могли да наблюдаватъ това нѣщо, какъ ставатъ избори въ онъзи страна, която въ много, твърдѣ много отношения, трѣбва да ни служи за примѣръ: въ Швейцария.

I.

Най напрѣдъ ще опишемъ послѣднитѣ два дни на избори, а подирь вече ще разгледами историята на тѣзи два дни.

Изборенъ день е винжги недѣленъ день.

Въ Сжббота цѣлъ день по всичкитѣ кжщи раздаватъ листове отъ разна боя, спорецъ партиитѣ, на които листове сж вписани кандидатитѣ на различнитѣ партии. Въ такъвъ день и азъ, когато дохождахъ вечерьта у дома си, намирахъ на масата си обикновенно